

Act

Chapter 7

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

1 Εἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει?
Ngandika nanging -sang Imam-Agung, Menapa punika mekaten kalenggahanipun?
[G3004](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0749](#) [G1487](#) [G3778](#) [G3779](#) [G2192](#)

Imam Agung tumuli ngandika: "Apa iya bener mangkono?"

2 ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες, ἀδελφοί, καὶ πατέρες, ἀκούσατε! Ὁ
-sang nanging ngandika, Para-priya, para-sadhèrèk, lan para-bapa, mirengna! -Sang
[G3588](#) [G1161](#) [G5346](#) [G0435](#) [G0080](#) [G2532](#) [G3962](#) [G0191](#) [G3588](#)

Θεὸς τῆς δόξης ὧφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ,
Gusti-Allah -ing kamulyaning ngatingal dhumateng-ing ramanipun kula-sedaya Abraham,
[G2316](#) [G3588](#) [G1391](#) [G3708](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G0011](#)

ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι
nalika-wonten wonten-ing -ing Mésopotamia, sadèrèngipun utawi lenggah
[G1510](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3318](#) [G4250](#) [G2228](#) [G2730](#)

αὐτὸν ἐν Ἰαβρὰν,
piyambakipun wonten-ing Haran,
[G0846](#) [G1722](#) [G5488](#)

Atur wangsulane Sang Stefanus: "Para sadherek saha para bapa, sumangga sami karsaa midhangetaken. Gusti Allah ingkang Mahamulya sampun ngatingal dhateng leluhur kita Rama Abraham nalika taksih wonten ing tanah Mesopotamia, saderengipun dedalem wonten ing Haran,

3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου,
lan ngandika dhumateng piyambakipun, Metua saking -ing bumining panjenengan,
[G2532](#) [G3004](#) [G4314](#) [G0846](#) [G1831](#) [G1537](#) [G3588](#) [G1093](#) [G4771](#)

καὶ <ἐκ> τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν
lan <saking> -ing kulawarganipun panjenengan, lan mrika dhumateng -ing bumi
[G2532](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4772](#) [G4771](#) [G2532](#) [G1204](#) [G1519](#) [G3588](#) [G1093](#)

ἦν ἄν σοι δεῖξω.
ingkang kénging dhumateng-panjenengan tedah-Kula.
[G3739](#) [G0302](#) [G4771](#) [G1166](#)

saha mangandikani makaten: Sira lungaa saka ing tanahira lan saka ing sanak sadulurira sarta menyanga ing tanah, kang bakal Suntedahake marang sira.

4	τότε Lajeng G5119	ἐξελθῶν medal G1831	ἐκ saking G1537	γῆς bumining G1093	Χαλδαίων, tiyang-Kaldéa, G5466	κατώκησεν lenggah G2730	ἐν wonten-ing G1722	Χαρράν, Haran, G5488
	κάκειθεν lan-saking-mrika G2547	μετὰ sasampunipun G3326	τὸ -ing G3588	ἀποθανεῖν séda G0599	τὸν -ing G3588	πατέρα ramanipun G3962	αὐτοῦ, piyambakipun, G0846	
	μετώκισεν ngalih G3351	αὐτὸν piyambakipun G0846	εἰς dhumateng G1519	τὴν -ing G3588	γῆν bumi G1093	ταύτην, punika, G3778	εἰς dhumateng G1519	ἦν ingkang G3739
	ὑμεῖς panjenengan-sedaya G4771	νῦν sapunika G3568	κατοικεῖτε. lenggah. G2730					

Panjenenganipun lajeng linggar saking tanahipun tiyang Kasdim, saha dedalem wonten ing kitha Haran. Sasedanipun ingkang rama, lajeng kadhawuhan dening Gusti Allah pindhah saking ngriku dhateng ing tanah ngriki, ingkang sami panjenengan dalemi sapunika.

5	καὶ Lan G2532	οὐκ mboten G3756	ἔδωκεν maringi G1325	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun G0846	κληρονομίαν warisan G2817	ἐν wonten-ing G1722	αὐτῇ, piyambakipun, G0846
	οὐδὲ ugi-mboten G3761	βῆμα tapaking G0968	ποδός; suku; G4228	καὶ lan G2532	ἐπηγγείλατο janji G1861	δοῦναι maringi G1325	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun G0846
	εἰς minangka G1519	κατάσχεσιν kagungan G2697	αὐτήν, piyambakipun, G0846	καὶ lan G2532	τῷ dhumateng-ing G3588	σπέρματι turunipun G4690	αὐτοῦ piyambakipun G0846
	μετ' sasampunipun- G3326	αὐτόν, piyambakipun, G0846	οὐκ dèrèng G3756	ὄντος gadhadh G1510	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun G0846		τέκνου. putra. G5043

Wonten ing ngriku Gusti Allah boten maringi warisan dhateng panjenenganipun, malah siti sapecak kemawon boten, nanging paring prajangi, badhe maringaken tanah punika dados kagunganipun turun-tumurun sanadyan kala samanten dereng peputra.

6	ἐλάλησεν ngandika G2980	δὲ nanging G1161	οὕτως mekaten G3779	ὁ -sang G3588	Θεός: Gusti-Allah: G2316	ὅτι bilih G3754	ἔσται badhé-dados G1510	τὸ -sang G3588	σπέρμα turunipun G4690
	αὐτοῦ piyambakipun G0846	πάροικον ngumbara G3941	ἐν wonten-ing G1722	γῆ bumi G1093	ἀλλοτρία, manca, G0245	καὶ lan G2532	δουλώσουσιν ngawèla-akén G1402	αὐτὸ, piyambakipun, G0846	
	καὶ lan G2532	κακώσουσιν nganiaya G2559	ἔτη taun G2094	τετρακόσια; sekawan-atus; G5071					

Saha Gusti Allah nunten ngandika, bilih tedhak turunipun badhe dados tiyang neneka wonten ing nagari manca punapa malih badhe kadadosaken rencang tumbasan sarta dipun kaniaya laminipun kawan atus taun.

7	καὶ lan	τὸ -ing	ἔθνος bangsa	ῥῖ ingkang	ἐὰν menawi	δουλεύσουσιν, ngawèla,	κρινῶ ngadili-Kula	ἐγώ, Kula,	ὁ -sang
	G2532	G3588	G1484	G3739	G1437	G1398	G2919	G1473	G3588
	Θεὸς Gusti-Allah	εἶπεν; ngandika;	καὶ lan	μετὰ sasampunipun	ταῦτα punika	ἐξελεύσονται, medal,	καὶ lan	λατρεύουσιν ngabekti	
	G2316	G3004	G2532	G3326	G3778	G1831	G2532	G3000	
	μοι dhumateng-Kula	ἐν wonten-ing	τῷ -ing	τόπῳ panggenan	τούτῳ. punika.				
	G1473	G1722	G3588	G5117	G3778				

Nanging bangsa kang bakal dikawulani iku -- makaten pangandikanipun Gusti Allah -- bakal Sunadili, lan sawise iku, bakal padha metu saka ing kono tuwin bakal ngabekti marang Ingsun ana ing panggonan kene.

8	καὶ Lan	ἔδωκεν maringi	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun	διαθήκην prajanjian	περιτομῆς; sunat;	καὶ lan	οὕτως mekaten	ἐγέννησεν peputra	
	G2532	G1325	G0846	G1242	G4061	G2532	G3779	G1080	
	τὸν -ing	Ἰσαὰκ, Iskak,	καὶ lan	περιέτεμεν nyunati	αὐτὸν piyambakipun	τῇ ing-wekdal-ing	ἡμέρα dinten	τῇ -ing	ὀγδόῃ; kawolu;
	G3588	G2464	G2532	G4059	G0846	G3588	G2250	G3588	G3590
	καὶ lan	Ἰσαὰκ Iskak	τὸν -ing	Ἰακώβ, Yakub,	καὶ lan	Ἰακώβ Yakub	τοὺς -ingkang	δώδεκα kalih-welas	πατριάρχας. bapa-leluhur.
	G2464	G3588	G2384	G2532	G2384	G3588	G1427	G3966	

Gusti Allah lajeng maringi prajanjian tetak dhateng panjenengipun, sarta makaten anggenipun Rama Abraham peputra Iskak, ingkang nunten dipun supiti ing wolung dintenipun. Dene Rama Iskak nurunaken Rama Yakub, tuwin Rama Yakub nurunaken bapa-lajer leluhur kita kalih welas.

9	Καὶ Lan	οἱ -ingkang	πατριάρχαι, bapa-leluhur,	ζηλώσαντες meri	τὸν -ing	Ἰωσήφ, Yusuf,	ἀπέδοντο nyade	εἰς dhumateng
	G2532	G3588	G3966	G2206	G3588	G2501	G0591	G1519
	Αἴγυπτον. Mesir.	καὶ Lan	ἦν wonten	ὁ -sang	Θεὸς Gusti-Allah	μετ' sesarengan-kaliyan-	αὐτοῦ, piyambakipun,	
	G0125	G2532	G1510	G3588	G2316	G3326	G0846	

Margi saking drengkinipun, para bapa-lajer kita wau lajeng nyade Yusuf dhateng ing tanah Mesir, nanging Gusti Allah nunggil kaliyan piyambakipun,

10	καὶ lan	ἐξείλατο ngentasaken	αὐτὸν piyambakipun	ἐκ saking	πασῶν sedaya	τῶν -ing	θλίψεων kasangsaran	αὐτοῦ; piyambakipun;	καὶ lan
	G2532	G1807	G0846	G1537	G3956	G3588	G2347	G0846	G2532
	ἔδωκεν maringi	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun	χάριν sih-rahmat	καὶ lan	σοφίαν kawicaksanan	ἐναντίον wonten-ngarsanipun			
	G1325	G0846	G5485	G2532	G4678	G1726			
	Φαραῶ, Firaun,	βασιλέως ratunipun	Αἰγύπτου; Mesir;	καὶ lan	κατέστησεν maranaken	αὐτὸν piyambakipun	ἡγούμενον pangarsaning	ἐπ' tumrap-	
	G5328	G0935	G0125	G2532	G2525	G0846	G2233	G1909	
	Αἴγυπτον, Mesir,	καὶ lan	[ἐφ'] [tumrap-]	ὅλον sedaya	τὸν -ing	οἶκον griyanipun	αὐτοῦ. piyambakipun.		
	G0125	G2532	G1909	G3650	G3588	G3624	G0846		

sarta dipun luwari saking sakathahing sangsaranipun saha kaparingan sih-rahmat tuwin kawicaksanan, nalika wonten ing ngarsanipun Sang Prabu Pringon, nata ing Mesir, lajeng kawisudha dening Sang Prabu Pringon dados ingkang ngasta panguwaos tumrap ing tanah Mesir tuwin tumrap kratonipun sadaya.

- 11 ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ’ ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χανάαν, καὶ
 Rawuh nanging paceklik tumrap– sedaya –ing Mesir lan Kanaan, lan
[G2064](#) [G1161](#) [G3042](#) [G1909](#) [G3650](#) [G3588](#) [G0125](#) [G2532](#) [G5477](#) [G2532](#)
- θλίψις μεγάλη, καὶ οὐχ ἡῦρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες
 kasangsaran ageng, lan mboten manggihaken pangan –ingkang leluhur
[G2347](#) [G3173](#) [G2532](#) [G3756](#) [G2147](#) [G5527](#) [G3588](#) [G3962](#)
- ἡμῶν.
 kula–sedaya.
[G1473](#)

Ing saindenging tanah Mesir lan ing tanah Kanaan lajeng kedhatengan bebaya pailan saha kasisahan ageng, ngantos leluhur kita boten saged angsal tedha.

- 12 ἀκούσας δὲ Ἰακώβ, ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον, ἐξαπέστειλεν
 mireng nanging Yakub, wonten gandum dhumateng Mesir, ngutus
[G0191](#) [G1161](#) [G2384](#) [G1510](#) [G4621](#) [G1519](#) [G0125](#) [G1821](#)
- τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον;
 –ingkang leluhur kula–sedaya ingkang–sapisan;
[G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G4412](#)

Nanging sareng Rama Yakub midhanget, bilih ing tanah Mesir wonten gandum, lajeng utusan para leluhur kita mrika. Punika ingkang kapisan.

- 13 καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ, ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς
 lan ing–wekdal –ing kaping–kalih, dikenal Yusuf déning–ing sadhèrèk–sadhèrèk
[G2532](#) [G1722](#) [G3588](#) [G1208](#) [G0319](#) [G2501](#) [G3588](#) [G0080](#)
- αὐτοῦ, καὶ φανερόν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος [τοῦ]
 piyambakipun, lan cetha dados dhumateng–ing Firaun –ing bangsa [–ing]
[G0846](#) [G2532](#) [G5318](#) [G1096](#) [G3588](#) [G5328](#) [G3588](#) [G1085](#) [G3588](#)
- Ἰωσήφ.
 Yusuf.
[G2501](#)

Sareng lampahipun ingkang kaping kalih, Sang Yusuf waleh dhateng para sadherekipun, satemah asal-usulipun Sang Yusuf lajeng kauningan dening Sang Pringon.

- 14 ἀποστείλας δὲ, Ἰωσήφ μετεκαλέσατο Ἰακώβ, τὸν πατέρα αὐτοῦ,
 ngutus nanging, Yusuf nimbali Yakub, –ing ramanipun piyambakipun,
[G0649](#) [G1161](#) [G2501](#) [G3333](#) [G2384](#) [G3588](#) [G3962](#) [G0846](#)
- καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν, ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε.
 lan sedaya –ing kulawarganipun, ing jiwa pitung–dasa gangsal.
[G2532](#) [G3956](#) [G3588](#) [G4772](#) [G1722](#) [G5590](#) [G1440](#) [G4002](#)

Sang Yusuf lajeng utusan mboyongi ingkang rama Yakub saha sadaya sanak sadherekipun, cacah jiwa wonten pitung dasa gangsal.

- 15 καὶ κατέβη Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐτελεύτησεν, αὐτὸς καὶ
 Lan mandhap Yakub dhumateng Mesir lan séda, piyambakipun lan
[G2532](#) [G2597](#) [G2384](#) [G1519](#) [G0125](#) [G2532](#) [G5053](#) [G0846](#) [G2532](#)
- οἱ πατέρες ἡμῶν,
 –ingkang leluhur kula–sedaya,
[G3588](#) [G3962](#) [G1473](#)

Rama Yakub lajeng tindak dhateng Mesir, wasana seda dalah leluhur kita.

16	καὶ lan	μετετέθησαν kapindahaké	εἰς dhumateng	Συχέμ, Sikhèm,	καὶ lan	ἐτέθησαν dipun-sare-aken	ἐν wonten-ing	τῷ -ing	
	G2532	G3346	G1519	G4966	G2532	G5087	G1722	G3588	
	μνήματι, pasareanipun,	ῶ ingkang	ὠνήσατο tumbas	Ἀβραάμ Abraham	τιμῆς reginipun	ἀργυρίου salaka	παρὰ saking	τῶν -ing	υἴῶν putra-putra
	G3418	G3739	G5608	G0011	G5092	G0694	G3844	G3588	G5207
	Ἑμμὼρ Hemor	ἐν wonten-ing	Συχέμ. Sikhèm.						
	G1697	G1722	G4966						

Layonipun sami kabekta dhateng ing kitha Sikhem, kasarekaken wonten ing pasarean, ingkang sampun dipun pundhut dening Rama Abraham kalayan arta salaka saking para putranipun Sang Hemor ing Sikhem.

17	Καθὼς Kados	δὲ nanging	ἤγγιζεν celék	ὁ -sang	χρόνος wekdal	τῆς -ing	ἐπαγγελίας, prajanji,	ἧς ingkang	ὡμολόγησεν janji
	G2531	G1161	G1448	G3588	G5550	G3588	G1860	G3739	G3670
	ὁ -sang	Θεὸς Gusti-Allah	τῷ dhumateng-ing	Ἀβραάμ, Abraham,	ἠὔξησεν tuwuh	ὁ -sang	λαὸς tiyang-kathah	καὶ lan	
	G3588	G2316	G3588	G0011	G0837	G3588	G2992	G2532	
	ἐπληθύνθη nambah	ἐν wonten-ing	Αἰγύπτῳ, Mesir,						
	G4129	G1722	G0125						

Nanging saya celak kalampahaning prajanji ingkang dipun paringaken dening Gusti Allah dhateng Rama Abraham, bangsa wau saya mindhak kathah wonten ing Mesir,

18	ἄχρι ngantos	οὓ ingkang	ἀνέστη jumeneng	βασιλεὺς ratu	ἕτερος sanès	ἐπ’ tumrap-	Αἴγυπτον, Mesir,	ὃς ingkang	οὐκ mboten
	G0891	G3739	G0450	G0935	G2087	G1909	G0125	G3739	G3756
	ἦδει kenal	τὸν -ing	Ἰωσήφ. Yusuf.						
	G1492	G3588	G2501						

ngantos wonten ratu sanes ingkang ngasta peprentahan ing tanah Mesir, ingkang boten ngretos bab Yusuf.

19	οὗτος Piyambakipun-punika	κατασοφισάμενος ngakali	τὸ -ing	γένος bangsa	ἡμῶν, kula-sedaya,	ἐκάκωσεν nganiaya	τοὺς -ingkang	
	G3778	G2686	G3588	G1085	G1473	G2559	G3588	
	πατέρας leluhur	[ἡμῶν], [kula-sedaya],	τοῦ supados	ποιεῖν damel	τὰ -ing	βρέφη bayi-bayi	ἔκθετα kabuwang	αὐτῶν, piyambakipun-sedaya,
	G3962	G1473	G3588	G4160	G3588	G1025	G1570	G0846
	εἰς dhumateng	τὸ -ing	μὴ supados-mboten	ζωογονεῖσθαι. gesang.				
	G1519	G3588	G3361	G2225				

Ratu punika ngempakaken paekan dhateng bangsa kita, para leluhur kita dipun siya-siya saha dipun purih mbucali bayi-bayinipun, supados bangsa kita punika sampun ngantos tumangkar.

- 20 Ἐν ὧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἄστεϊτος τῷ
 Wonten-ing ingkang wekdal lair Musa, lan punika éndah dhumateng-ing
[G1722](#) [G3739](#) [G2540](#) [G1080](#) [G3475](#) [G2532](#) [G1510](#) [G0791](#) [G3588](#)
- Θεῷ; ὅς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
 Gusti-Allah; ingkang karumati wulan tigang wonten-ing -ing griyanipun -ing
[G2316](#) [G3739](#) [G0397](#) [G3376](#) [G5140](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3624](#) [G3588](#)
- πατρός,
 ramanipun.
[G3962](#)

| Kala samanten punika Nabi Musa miyos, rupinipun bagus saha dados keparenging Allah, lajeng kagulawenthah wonten ing dalemipun ingkang rama tigang wulan laminipun.

- 21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ, ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ,
 kabuwang nanging piyambakipun, mundhut piyambakipun -sang putrinipun Firaon,
[G1620](#) [G1161](#) [G0846](#) [G0337](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2364](#) [G5328](#)
- καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν.
 lan ngingu piyambakipun kangge-piyambakipun dados putra.
[G2532](#) [G0397](#) [G0846](#) [G1438](#) [G1519](#) [G5207](#)

| Lajeng kabucal, nanging tumunten kapupu dening putranipun putri Sang Prabu Pringon, ingkang dhawuh nggulawenthah kados putranipun piyambak.

- 22 καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς [ἐν] πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων; ἦν
 Lan kawulang Musa [ing-salebetipun] sedaya kawicaksanan tiyang-Mesir; punika
[G2532](#) [G3811](#) [G3475](#) [G1722](#) [G3956](#) [G4678](#) [G0124](#) [G1510](#)
- δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ.
 nanging kwasa ing-salebetipun pangandikan lan padamelan piyambakipun.
[G1161](#) [G1415](#) [G1722](#) [G3056](#) [G2532](#) [G2041](#) [G0846](#)

| Nabi Musa nunten kawulang ing bab kasagedanipun tiyang Mesir sadaya, satemah lajeng kadunungan kalangkungan micara saha ing pandamel.

- 23 Ἦς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσερακονταέτης χρόνος,
 Nalika nanging genep dhumateng-piyambakipun sekawan-dasa-taun wekdal,
[G5613](#) [G1161](#) [G4137](#) [G0846](#) [G5063](#) [G5550](#)
- ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐπισκέψασθαι τοὺς
 minggah dhumateng -ing manahipun piyambakipun, nliti -ingkang
[G0305](#) [G1909](#) [G3588](#) [G2588](#) [G0846](#) [G1980](#) [G3588](#)
- ἀδελφούς αὐτοῦ, τοὺς υἱούς Ἰσραήλ;
 sadhèrèk-sadhèrèk piyambakipun, -ingkang putra-putra Israèl;
[G0080](#) [G0846](#) [G3588](#) [G5207](#) [G2474](#)

| Sareng sampun yuswa kawan dasa taun, panjenenganipun kagungan karsa badhe nuweni para kadangipun inggih punika tiyang Israel.

- 24 καὶ ἰδὼν τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν
 lan ningali satunggal dipun-aniaya, mbela, lan nindakaken males
[G2532](#) [G3708](#) [G5100](#) [G0091](#) [G0292](#) [G2532](#) [G4160](#) [G1557](#)
- τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας τὸν Αἰγύπτιον.
 dhumateng-ingkang dipun-tindhes, nggeruk -ing tiyang-Mesir.
[G3588](#) [G2669](#) [G3960](#) [G3588](#) [G0124](#)

| Nalika punika panjenenganipun mirsa tiyang dipun kaniaya dening tiyang Mesir, nunten dipun pitulungi saha dipun belani, tiyang Mesir wau dipun pejahi.

- 25 ἐνόμιζεν δὲ, συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς [αὐτοῦ], ὅτι ὁ
 nginten nanging, mangertos -ingkang sadhèrèk-sadhèrèk [piyambakipun], bilih -sang
[G3543](#) [G1161](#) [G4920](#) [G3588](#) [G0080](#) [G0846](#) [G3754](#) [G3588](#)
- Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν
 Gusti-Allah lumantar astanipun piyambakipun maringi kaslametan
[G2316](#) [G1223](#) [G5495](#) [G0846](#) [G1325](#) [G4991](#)
- αὐτοῖς. οἶ δὲ οὐ συνῆκαν.
 dhumateng-piyambakipun-sedaya. -ingkang nanging mboten mangertos.
[G0846](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3756](#) [G4920](#)

Pangintenipun, para kadangipun badhe mangretos, bilih panjenenganipun dipun agem dening Gusti Allah ngluware piyambakipun sadaya, nanging sami boten mangretos.

- 26 τῆ τε ἐπιούση ἡμέρα, ὥφθη αὐτοῖς
 ing-wekdal-ing lan candhakipun dinten, ngatingal dhumateng-piyambakipun-sedaya
[G3588](#) [G5037](#) [G1966](#) [G2250](#) [G3708](#) [G0846](#)
- μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών,
 padu, lan ngrukunaken piyambakipun-sedaya dhumateng tentrem, ngandika,
[G3164](#) [G2532](#) [G4900](#) [G0846](#) [G1519](#) [G1515](#) [G3004](#)
- Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε. ἵνα τί
 Para-priya, sadhèrèk panjenengan-sedaya-punika. Kénging- menapa
[G0435](#) [G0080](#) [G1510](#) [G2443](#) [G5101](#)
- ἀδικεῖτε ἀλλήλους?
 nganiaya-panjenengan-sedaya sabèn?
[G0091](#) [G0240](#)

Enjingipun panjenenganipun rawuh malih, kapinujon wonten tiyang Israel kalih ingkang saweg kekerengan, tumunten mbudidaya badhe ngrukunaken, pangandikanipun: Para sadulur, kowe iku rak padha sadulur? Yagene kok padha siya-siniya?

- 27 ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπόσωτο αὐτὸν, εἰπών, Τίς
 -sang nanging nganiaya -ing sasèdèrèk nulak piyambakipun, ngandika, Sinten
[G3588](#) [G1161](#) [G0091](#) [G3588](#) [G4139](#) [G0683](#) [G0846](#) [G3004](#) [G5101](#)
- σε κατέστησεν, ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν?
 panjenengan marpanaken, pangarsaning lan hakim tumrap- kula-sedaya?
[G4771](#) [G2525](#) [G0758](#) [G2532](#) [G1348](#) [G1909](#) [G1473](#)

Nanging tiyang ingkang daksiya dhateng kancanipun punika lajeng mabeni Nabi Musa, aturipun:

- 28 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὄν τρόπον ἀνεῖλες
 Menapa mejahi kula panjenengan kersa, ingkang cara mejahi-panjenengan
[G3361](#) [G0337](#) [G1473](#) [G4771](#) [G2309](#) [G3739](#) [G5158](#) [G0337](#)
- ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον?
 kala-wingi -ing tiyang-Mesir?
[G5504](#) [G3588](#) [G0124](#)

Sinten ingkang ngangkat panjenengan dados pangageng saha jeksa kula? Punapa panjenengan kagungan karsa badhe mejahi kula, kadosdene anggen panjenengan mejahi tiyang Mesir kala wingi punika?

- 29 ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο
 mlajar nanging Musa ing-wekdal -ing pangandikan punika, lan dados
[G5343](#) [G1161](#) [G3475](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3056](#) [G3778](#) [G2532](#) [G1096](#)
- πάροιχος ἐν γῆ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοῦς δύο.
 ngumbara wonten-ing bumi Midian, ingkang ingkang peputra putra-jaler kalih.
[G3941](#) [G1722](#) [G1093](#) [G3099](#) [G3757](#) [G1080](#) [G5207](#) [G1417](#)

Sareng midhanget atur makaten punika, Nabi Musa lajeng lolos saha dados tiyang neneka wonten ing tanah Midian. Wonten ing ngriku peputra kakung kalih.

- 30 Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν
Lan generipun taun sekawan-dasa, ngatingal dhumateng-piyambakipun wonten-ing
[G2532](#) [G4137](#) [G2094](#) [G5062](#) [G3708](#) [G0846](#) [G1722](#)
- τῆ ἑρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βίου.
-ing ara-ara-samun -ing redi Sinai, malaékat wonten-ing urubing latu grumbul.
[G3588](#) [G2048](#) [G3588](#) [G3735](#) [G4614](#) [G0032](#) [G1722](#) [G5395](#) [G4442](#) [G0942](#)

Sareng sampun kawan dasa taun, lajeng wonten satunggaling malaekat ingkang ngatingal dhateng ing panjenenganipun wonten ing ara-ara samun ing redi Sinai, wonten ing salebeting latu murub ing grumbul eri.

- 31 ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν, ἐθαύμαζεν τὸ ὄραμα; προσερχομένου δὲ
-sang nanging Musa ningali, gumun -ing wawasan; nyelék nanging
[G3588](#) [G1161](#) [G3475](#) [G3708](#) [G2296](#) [G3588](#) [G3705](#) [G4334](#) [G1161](#)
- αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ Κυρίου:
piyambakipun nliti, dados swanten Gusti:
[G0846](#) [G2657](#) [G1096](#) [G5456](#) [G2962](#)

Nabi Musa eram mirsani tetinggalan punika, saha sareng nyelak badhe niti-priksa, nunten midhanget swaraning Pangeran makaten:

- 32 Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ Θεὸς
Kula -sang Gusti-Allahipun -ing leluhuripun panjenengan, -sang Gusti-Allahipun
[G1473](#) [G3588](#) [G2316](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G3588](#) [G2316](#)
- Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ, γενόμενος Μωϋσῆς, οὐκ
Abraham, lan Iskak, lan Yakub. gumeter nanging, dados Musa, mboten
[G0011](#) [G2532](#) [G2464](#) [G2532](#) [G2384](#) [G1790](#) [G1161](#) [G1096](#) [G3475](#) [G3756](#)
- ἐτόλμα κατανοῆσαι.
wantun nliti.
[G5111](#) [G2657](#)

Ingsun iki Allahe leluhurira, Allahe Abraham, Iskak lan Yakub. Nabi Musa satemah gumeter saha ajrih mirsani.

- 33 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, Λύσον τὸ ὑπόδημα
ngandika nanging dhumateng-piyambakipun -sang Gusti, Ucul-na -ing sandhal
[G3004](#) [G1161](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2962](#) [G3089](#) [G3588](#) [G5266](#)
- τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ
-ing sampayan panjenengan, -sang amargi panggenan ingkang- ingkang
[G3588](#) [G4228](#) [G4771](#) [G3588](#) [G1063](#) [G5117](#) [G1909](#) [G3739](#)
- ἔστηκεν, γῆ ἁγία ἐστίν.
ngadeg-panjenengan, bumi suci punika.
[G2476](#) [G1093](#) [G0040](#) [G1510](#)

Lajeng dipun pangandikani dening Pangeran: Uculana trumpahing sikilira, amarga panggonan kang sira idak iku bumi kang suci.

- 34 ἰδῶν, εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν
ningali, ningali-Kula -ing kasangsaran -ing umat Kula -ingkang wonten-ing
[G3708](#) [G3708](#) [G3588](#) [G2561](#) [G3588](#) [G2992](#) [G1473](#) [G3588](#) [G1722](#)
- Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ ἤκουσα, καὶ κατέβην
Mesir, lan -ing pangeson piyambakipun mireng-Kula, lan mandhap-Kula
[G0125](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4726](#) [G0846](#) [G0191](#) [G2532](#) [G2597](#)
- ἐξελέσθαι αὐτούς; καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε
ngentasaken piyambakipun-sedaya; lan sapunika mrika, utus-Kula panjenengan
[G1807](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3568](#) [G1204](#) [G0649](#) [G4771](#)
- εἰς Αἴγυπτον.
dhumateng Mesir.
[G1519](#) [G0125](#)

Ingsun wus nggatosake kalawan temenan marang kasangsaraning umatingSun kang ana ing tanah Mesir, sarta wus miyarsakake ing pasambate, tuwin Ingsun wus tumedhak bakal ngluwari; mulane mrenea, sira bakal Sunutus menyang ing tanah Mesir.

- 35 Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες, Τίς σε
Punika -sang Musa, ingkang nulak, ngandika, Sinten panjenengan
[G3778](#) [G3588](#) [G3475](#) [G3739](#) [G0720](#) [G3004](#) [G5101](#) [G4771](#)
- κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν? τοῦτον ὁ Θεὸς καὶ ἄρχοντα
maranaken pangarsaning lan hakim? Punika -sang Gusti-Allah lan pangarsaning
[G2525](#) [G0758](#) [G2532](#) [G1348](#) [G3778](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2532](#) [G0758](#)
- καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν, σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ
lan Juru-panebas ngutus, sesarengan-kaliyan astanipun malaékat -ingkang
[G2532](#) [G3086](#) [G0649](#) [G4862](#) [G5495](#) [G0032](#) [G3588](#)
- ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ.
ngatingal dhumateng-piyambakipun wonten-ing -ing grumbul.
[G3708](#) [G0846](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0942](#)

Nabi Musa punika, ingkang sampun dipun tampik dening tiyang-tiyang wau kaliyan pangucapipun: Sinten ingkang ngangkat panjenengan dados pangageng saha jeksa? -- inggih Nabi Musa punika ingkang kautus dening Gusti Allah dados pangageng sarta juru pangluwaran, lumantar malaekat, ingkang sampun ngatingal dhateng ing panjenenganipun wonten ing grumbul eri.

- 36 οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ
Piyambakipun-punika ngirid-medal piyambakipun-sedaya, nindakaken kaélokan lan
[G3778](#) [G1806](#) [G0846](#) [G4160](#) [G5059](#) [G2532](#)
- σημεῖα ἐν γῆ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ Θαλάσσει, καὶ
pratandha wonten-ing bumi Mesir, lan wonten-ing Abang Seganten, lan
[G4592](#) [G1722](#) [G1093](#) [G0125](#) [G2532](#) [G1722](#) [G2063](#) [G2281](#) [G2532](#)
- ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα.
wonten-ing -ing ara-ara-samun taun sekawan-dasa.
[G1722](#) [G3588](#) [G2048](#) [G2094](#) [G5062](#)

Inggih panjenenganipun punika ingkang ngirid medal tiyang-tiyang wau sarana nindakaken mukjijat-mukjijat tuwin pratandha-pratandha wonten ing tanah Mesir, wonten ing Saganten Abrit tuwin wonten ing ara-ara-samun, ngantos kawan dasa taun dangunipun.

37	οὗτός Piyambakipun-punika G3778	ἔστιν punika G1510	ὁ -sang G3588	Μωϋσῆς Musa G3475	ὁ ingkang G3588	εἶπας ngandika G3004	τοῖς dhumateng-ing G3588
	υἱός putra-putra G5207	Ἰσραήλ, Israèl, G2474	Προφήτην Nabi G4396	ὑμῖν dhumateng-panjenengan-sedaya G4771		ἀναστήσει ngwungokaké G0450	ὁ -sang G3588
	Θεός, Gusti-Allah, G2316	ἐκ saking G1537	τῶν -ing G3588	ἀδελφῶν sadhèrèk-sadhèrèk G0080	ὑμῶν, panjenengan-sedaya, G4771	ὡς kados G5613	ἐμέ, kula, G1473

Inggih Nabi Musa punika ingkang ngandika dhateng tiyang-tiyang Israel: Gusti Allah bakal ngadegake nabi kaya aku iki kanggo ing kowe saka ing antarane para sadulurmu.

38	οὗτός Piyambakipun-punika G3778	ἔστιν punika G1510	ὁ ingkang G3588	γενόμενος wonten G1096	ἐν wonten-ing G1722	τῇ -ing G3588	ἐκκλησίᾳ pasamuwan G1577	
	ἐν wonten-ing G1722	τῇ -ing G3588	ἐρήμῳ, ara-ara-samun, G2048	μετὰ sesarengan-kaliyan G3326	τοῦ -ing G3588	ἀγγέλου malaékat G0032	τοῦ -ingkang G3588	λαλοῦντος ngandika G2980
	αὐτῷ dhumateng-piyambakipun G0846	ἐν wonten-ing G1722	τῷ -ing G3588	ὄρει redi G3735	Σινᾶ, Sinai, G4614	καὶ lan G2532	τῶν -ing G3588	πατέρων leluhuripun G3962
	ἡμῶν. kula-sedaya. G1473	ὅς Inkang G3739	ἐδέξατο nampèni G1209	λόγια pangandikan G3051	ζῶντα gesang G2198	δοῦναι maringi G1325	ἡμῖν, dhumateng-kula-sedaya, G1473	

Inggih Nabi Musa punika ingkang dados pantawis wonten ing salebeting pasamuwan wonten ing ara-ara-samun ing antawisipun malaekat ingkang nglairaken pangandika dhateng panjenenganipun wonten ing redi Sinai kaliyan leluhur kita, saha inggih panjenenganipun ingkang tampi pangandika-pangandika ingkang gesang, supados kaparingaken dhateng panjenengan sadaya.

39	ὧ ingkang G3739	οὐκ mboten G3756	ἠθέλησαν kersa G2309	ὑπήκοοι manut G5255	γενέσθαι dados G1096	οἱ -ingkang G3588	πατέρες leluhur G3962	ἡμῶν, kula-sedaya, G1473	ἀλλὰ nanging G0235
	ἀπώσαντο, nolak, G0683	καὶ lan G2532	ἐστράφησαν mbalik G4762	ἐν wonten-ing G1722	ταῖς -ing G3588	καρδίαις manahipun G2588	αὐτῶν piyambakipun-sedaya G0846		
	εἰς dhumateng G1519	Αἴγυπτον, Mesir, G0125							

Nanging leluhur kita boten sami mbangun-turut dhateng panjenenganipun, malah dipun tampik. Ing salebeting manah sami kapengin wangsul dhateng ing tanah Mesir.

- 40 εἰπόντες τῷ Ἁαρῶν, Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ
 ngandika dhumateng-ing Harun, Damel-na dhumateng-kula-sedayaya dewa-dewa ingkang
[G3004](#) [G3588](#) [G0002](#) [G4160](#) [G1473](#) [G2316](#) [G3739](#)
- προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν
 mlampah-rumiyin kula-sedayaya. -sang amargi Musa punika, ingkang ngirid-medal
[G4313](#) [G1473](#) [G3588](#) [G1063](#) [G3475](#) [G3778](#) [G3739](#) [G1806](#)
- ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο
 kula-sedayaya saking bumi Mesir, mboten ngertos-kula-sedayaya menapa dados
[G1473](#) [G1537](#) [G1093](#) [G0125](#) [G3756](#) [G1492](#) [G5101](#) [G1096](#)
- αὐτῷ.
 dhumateng-piyambakipun.
[G0846](#)

Dhateng Sang Harun aturipun makaten: Kula sadaya panjenengan damelaken allah-allah sawatawis, ingkang badhe tindak wonten ing sangajeng kula, amargi Nabi Musa ingkang sampun nuntun kula sadaya medal saking ing tanah Mesir -- kula sami boten sumerep ing kadadosanipun.

- 41 καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον
 Lan damel-pedhèt wonten-ing -ing dinten-dinten punika, lan nyaosaken
[G2532](#) [G3447](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2250](#) [G1565](#) [G2532](#) [G0321](#)
- θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν
 kurban dhumateng-ing brahala, lan bingah-bingah wonten-ing -ing padamelan -ing
[G2378](#) [G3588](#) [G1497](#) [G2532](#) [G2165](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2041](#) [G3588](#)
- χειρῶν αὐτῶν.
 astanipun piyambakipun-sedayaya.
[G5495](#) [G0846](#)

Kala samanten lajeng sami damel rerekan pedhet, sarta brahala punika nunten dipun sajani, saha lajeng sami sukan-sukan ing bab punapa ingkang dipun damel piyambak punika.

- 42 ἔστρεψεν δὲ ὁ Θεὸς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν
 mbalik nanging -sang Gusti-Allah, lan masrahaken piyambakipun-sedayaya ngabekti
[G4762](#) [G1161](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2532](#) [G3860](#) [G0846](#) [G3000](#)
- τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν
 dhumateng-ing wadya-bala -ing langit, kados kaserat wonten-ing kitab -ing
[G3588](#) [G4756](#) [G3588](#) [G3772](#) [G2531](#) [G1125](#) [G1722](#) [G0976](#) [G3588](#)
- προφητῶν: Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ
 para-nabi: Menapa sembelihan lan kurban nyaosaken-panjenengan-sedayaya
[G4396](#) [G3361](#) [G4968](#) [G2532](#) [G2378](#) [G4374](#)
- μοι, ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ?
 dhumateng-Kula, taun sekawan-dasa wonten-ing -ing ara-ara-samun, griya Israèl?
[G1473](#) [G2094](#) [G5062](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2048](#) [G3624](#) [G2474](#)

Gusti Allah lajeng mengkeraken tiyang-tiyang wau saha dipun umbar anggenipun sami nyembah dhateng ing wadya-balancing langit, kados ingkang sampun kaseratan wonten ing kitabipun para nabi makaten: Apa sira tau nyaosake kurban sembelehan lan pisungsung marang Ingsun, sajrone patang puluh taun ana ing ara-ara-samun, heh turune Israel?

- 43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολοχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ
 Lan mundhut -ing tarubipun -ing Molokh, lan -ing lintang -ing dewanipun
[G2532](#) [G0353](#) [G3588](#) [G4633](#) [G3588](#) [G3434](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0798](#) [G3588](#) [G2316](#)
- [ύμων]
 [panjenengan-sedaya] ῥαιφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε
[G4771](#) Romfa, -ingkang gambar-gambar ingkang damel-panjenengan-sedaya
[G4481](#) [G3588](#) [G5179](#) [G3739](#) [G4160](#)
- προσκυεῖν αὐτοῖς; καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα
 nyembah piyambakipun-sedaya; lan ngalih-Kula panjenengan-sedaya sabrangipun
[G4352](#) [G0846](#) [G2532](#) [G3351](#) [G4771](#) [G1900](#)
- Βαβυλώνος.
 Babil.
[G0897](#)

Ora tau, malah sira padha ngusung tarube Molokh lan lintange dewa Refan, reca-reca kang padha sira gawe sarta sira dadekake sesembahan. Mulane sira bakal Sunbuwang nganti tekan ing sisih kananing tanah Babil.

- 44 Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσι ἡμῶν ἐν
 -Sang tarub -ing paseksen wonten kangge-ing leluhur kula-sedaya wonten-ing
[G3588](#) [G4633](#) [G3588](#) [G3142](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G1722](#)
- τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῆι,
 -ing ara-ara-samun, kados mréntah ingkang ngandika dhumateng-ing Musa,
[G3588](#) [G2048](#) [G2531](#) [G1299](#) [G3588](#) [G2980](#) [G3588](#) [G3475](#)
- ποιήσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακει,
 damel piyambakipun miturut -ing conto ingkang ningali,
[G4160](#) [G0846](#) [G2596](#) [G3588](#) [G5179](#) [G3739](#) [G3708](#)

Tarubing Paseksen wonten ing satengahing leluhur kita wonten ing ara-ara-samun, ingkang kayasa awit saking dhawuhipun Gusti Allah dhateng Nabi Musa, miturut tuladha ingkang sampun dipun tingali.

- 45 ἦν καὶ εἰσήγαγον, διαδεξάμενοι, οἱ πατέρες ἡμῶν,
 ingkang ugi ngirid-lumebet, nampi, -ingkang leluhur kula-sedaya,
[G3739](#) [G2532](#) [G1521](#) [G1237](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#)
- μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν
 sesarengan-kaliyan Yosua wonten-ing -ing nguwasani -ing bangsa-bangsa, ingkang
[G3326](#) [G2424](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2697](#) [G3588](#) [G1484](#) [G3739](#)
- ἐξῶσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως
 nglungsur -sang Gusti-Allah saking ngarsanipun -ing leluhuripun kula-sedaya, ngantos
[G1856](#) [G3588](#) [G2316](#) [G0575](#) [G4383](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G2193](#)
- τῶν ἡμερῶν Δαυίδ,
 -ing dinten-dintenipun Daud,
[G3588](#) [G2250](#) [G1138](#)

Tarub wau tinampen dening leluhur kita sarta lajeng kabekta lumebet dhateng ing tanah punika kalayan katuntun dening Yusak, inggih punika nalika tanah punika karebat saking bangsa-bangsa sanes, ingkang kakesahaken dening Gusti Allah saking sangajenging leluhur kita; makaten ngantos dumugi jamanipun Sang Prabu Dawud.

- 46 ὃς εὔρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠτήσατο
 ingkang manggihaken sih-rahmat wonten-ngarsanipun -ing Gusti-Allah, lan nyuwun
[G3739](#) [G2147](#) [G5485](#) [G1799](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2532](#) [G0154](#)
- εὗρεῖν σκῆνωμα τῷ οἴκῳ Ἰακώβ.
 manggihaken pedaleman kangge-ing griyanipun Yakub.
[G2147](#) [G4638](#) [G3588](#) [G3624](#) [G2384](#)

Sang Prabu Dawud sampun tampi sih-rahmat wonten ing ngarsanipun Gusti Allah saha nyuwun, pinarengna ngadegaken satunggaling padaleman kagem Allahipun Rama Yakub.

- 47 Σολομῶν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον.
Suléman nanging mbangun dhumateng-Panjenenganipun griya.
[G4672](#) [G1161](#) [G3618](#) [G0846](#) [G3624](#)

Nanging Sang Prabu Suleman ingkang yasa padaleman kagem Gusti Allah.

- 48 ἀλλ' οὐχ ὁ Ὑψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ;
Nanging mboten -sang Ingkang-Maha-Luhur wonten-ing yasaning-asta lenggah;
[G0235](#) [G3756](#) [G3588](#) [G5310](#) [G1722](#) [G5499](#) [G2730](#)
- καθὼς ὁ προφήτης λέγει,
kados -sang nabi ngandika,
[G2531](#) [G3588](#) [G4396](#) [G3004](#)

Namung kemawon Ingkang Mahaluhur boten dedalem ing yeyasaning tanganipun manungsa, kados ingkang kapangandikakaken dening nabi makaten:

- 49 Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν
-Sang langit dhumateng-Kula dhampar, -sang nanging bumi jogèn -ing
[G3588](#) [G3772](#) [G1473](#) [G2362](#) [G3588](#) [G1161](#) [G1093](#) [G5286](#) [G3588](#)
- ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι?
sampeyan Kula. Ingkang-pundi griya mbangun-panjenengan-sedaya dhumateng-Kula?
[G4228](#) [G1473](#) [G4169](#) [G3624](#) [G3618](#) [G1473](#)
- λέγει Κύριος, ἡ, τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου?
ngandika Gusti, utawi, ingkang-pundi panggenan -ing kendel Kula?
[G3004](#) [G2962](#) [G2228](#) [G5101](#) [G5117](#) [G3588](#) [G2663](#) [G1473](#)

Langit iku dhamparingSun, sarta bumi iku ancik-anciking sampeyaningSun. Padaleman apa kang bakal sira yasa kagem Ingsun? mangkono pangandikaning Pangeran, utawa apa panggonan palerebaningSun?

- 50 οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα?
Mboten-ta -sang asta Kula damel punika sedaya?
[G3780](#) [G3588](#) [G5495](#) [G1473](#) [G4160](#) [G3778](#) [G3956](#)

Apa dudu astaningSun piyambak kang yasa samubarang iki kabeh?

- 51 Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσίν,
Atos-gulu lan mboten-sunat manahipun lan -ing talinganipun,
[G4644](#) [G2532](#) [G0564](#) [G2588](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3775](#)
- ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε; ὡς
panjenengan-sedaya tansah dhumateng-ing Roh -ing Suci nglawan; kados
[G4771](#) [G0104](#) [G3588](#) [G4151](#) [G3588](#) [G0040](#) [G0496](#) [G5613](#)
- οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς.
-ingkang leluhuripun panjenengan-sedaya, ugi panjenengan-sedaya.
[G3588](#) [G3962](#) [G4771](#) [G2532](#) [G4771](#)

Heh, tiyang ingkang sami wangkot lan ikutan ing manah sarta ing kuping, sampeyan tansah sami nglawan Sang Roh Suci, sami kados leluhur sampeyan, inggih makaten ugi sampeyan sadaya.

- 52 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν?
Sinten –ing para-nabi mboten nganiaya –ingkang leluhuripun panjenengan-sedaya?
[G5101](#) [G3588](#) [G4396](#) [G3756](#) [G1377](#) [G3588](#) [G3962](#) [G4771](#)
- καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγεῖλντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ
Lan mejahi –ingkang ngabaraké-rumiyin bab –ing rawuhipun –ing
[G2532](#) [G0615](#) [G3588](#) [G4293](#) [G4012](#) [G3588](#) [G1660](#) [G3588](#)
- Δικαίου, οὗ νῦν ἡμεῖς προδότηι καὶ φονεῖς
Ingkang–Mursid, ingkang sapunika panjenengan-sedaya ingkang–khianat lan tukang-pejah
[G1342](#) [G3739](#) [G3568](#) [G4771](#) [G4273](#) [G2532](#) [G5406](#)
- ἐγένεσθε!
dados!
[G1096](#)

Nabi-nabi punika pundi ingkang boten dipun kaniaya dening leluhur sampeyan. Malah sami mejahi tiyang-tiyang ingkang langkung rumiyin memeca bab rawuhipun Sang Sunyata, ingkang sapunika sampun sampeyan cidra lan sampeyan sedani.

- 53 οἷτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ
Ingkang nampèni –ing Torèt dhumateng pranatan para-malaékat, lan mboten
[G3748](#) [G2983](#) [G3588](#) [G3551](#) [G1519](#) [G1296](#) [G0032](#) [G2532](#) [G3756](#)
- ἐφυλάξατε.
njagi.
[G5442](#)

sampeyan sampun sami tampi angger-anggering Toret, ingkang dipun paringaken lumantar para malaekat, nanging sami boten sampeyan tetepi.”

- 54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ
Mireng nanging punika serik-atiné –ing manahipun piyambakipun-sedaya, lan
[G0191](#) [G1161](#) [G3778](#) [G1282](#) [G3588](#) [G2588](#) [G0846](#) [G2532](#)
- ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ’ αὐτόν.
ngeretèkaké –ingkang untunipun tumrap-piyambakipun.
[G1031](#) [G3588](#) [G3599](#) [G1909](#) [G0846](#)

Bareng para warganing Pradata Agama mireng iku mau kabeh, padha rumaos kecocog panggalihe sarta padha nglawan kalawan kerot-kerot waja.

- 55 ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανόν,
wonten nanging kebak Roh Suci, mandeng dhumateng –ing langit,
[G5225](#) [G1161](#) [G4134](#) [G4151](#) [G0040](#) [G0816](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3772](#)
- εἶδεν δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ
ningali kamulyaning Gusti-Allah, lan Yésus ngadeg wonten-ing tengen –ing
[G3708](#) [G1391](#) [G2316](#) [G2532](#) [G2424](#) [G2476](#) [G1537](#) [G1188](#) [G3588](#)
- Θεοῦ,
Gusti-Allah,
[G2316](#)

Nanging Sang Stefanus kapenuhan ing Roh Suci, tumenga marang ing langit, banjur mirsa kamulyaning Allah lan Gusti Yesus jumeneng ing tengening Allah.

56 καὶ εἶπεν, Ἴδου, θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ τὸν
lan ngandika, Lah, ningali-kula -ing langit kebikak, lan -ing
[G2532](#) [G3004](#) [G3708](#) [G2334](#) [G3588](#) [G3772](#) [G1272](#) [G2532](#) [G3588](#)
Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ.
Putraning -ing Manungsa wonten-ing tengen ngadeg -ing Gusti-Allah.
[G5207](#) [G3588](#) [G0444](#) [G1537](#) [G1188](#) [G2476](#) [G3588](#) [G2316](#)

Nuli ngandika: “Sanyata, aku weruh langit piyak lan Putraning Manungsa jumeneng ing tengening Allah.”

57 κρᾶξαντες δὲ φωνῆ μεγάλης, συνέσχον τὰ ὦτα
mbengok nanging kanthi-swanten ageng, nutup -ing talinganipun
[G2896](#) [G1161](#) [G5456](#) [G3173](#) [G4912](#) [G3588](#) [G3775](#)
αὐτῶν, καὶ ὤρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ’ αὐτόν.
piyambakipun-sedaya, lan nyerbu sesarengan tumrap- piyambakipun.
[G0846](#) [G2532](#) [G3729](#) [G3661](#) [G1909](#) [G0846](#)

Wong-wong nuli pada bengok-bengok nempuh marang Sang Stefanus kalawan nutupi kupinge.

58 καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες
Lan mbucal njawi -ing kitha, mbenturan-séla. Lan -ingkang para-seksi
[G2532](#) [G1544](#) [G1854](#) [G3588](#) [G4172](#) [G3036](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3144](#)
ἀπέθεντο τὰ ἰμάτια αὐτῶν, παρὰ τοὺς πόδας
nyeleh -ing sandhangan piyambakipun-sedaya, wonten-ngarsanipun -ing sampeyanipun
[G0659](#) [G3588](#) [G2440](#) [G0846](#) [G3844](#) [G3588](#) [G4228](#)
νεανίου καλουμένου Σαύλου.
tiyang-enem ingkang-kasebat Saul.
[G3494](#) [G2564](#) [G4569](#)

Banjur diglandhang menyang ing sajabaning kutha, lan dibenturi watu. Para seksi padha cucul jubah ana ing ngarepe wong nom-noman kang jenenge Saulus.

59 καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, Κύριε Ἰησοῦ,
Lan mbenturan-séla -ing Stéfanus, nyebat lan ngandika, Gusti Yésus,
[G2532](#) [G3036](#) [G3588](#) [G4736](#) [G1941](#) [G2532](#) [G3004](#) [G2962](#) [G2424](#)
δέξαι τὸ πνεῦμά μου.
nampèn-a -ing nyawa kula.
[G1209](#) [G3588](#) [G4151](#) [G1473](#)

Sang Stefanus sajrone dibenturi watu mau, ndedonga unjuka: “Dhuh Gusti Yesus, mug i karsaa nampeni roh kawula.

60 θεὸς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξεν φωνῆ μεγάλης, Κύριε, μὴ
masang nanging -ing jengkunipun, mbengok kanthi-swanten ageng, Gusti, ampun
[G5087](#) [G1161](#) [G3588](#) [G1119](#) [G2896](#) [G5456](#) [G3173](#) [G2962](#) [G3361](#)
στήσης αὐτοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο
maranaken dhumateng-piyambakipun-sedaya punika -ing dosa. Lan punika
[G2476](#) [G0846](#) [G3778](#) [G3588](#) [G0266](#) [G2532](#) [G3778](#)
εἰπὼν, ἐκοιμήθη.
ngandika, séda.
[G3004](#) [G2837](#)

Kalawan jengkeng nuli nguwh seru: “Dhuh Gusti, dosa punika mug i sampun Paduka tempahaken dhateng tiyang-tiyang punika.” Sajrone munjuk mangkono iku banjur seda.